

Sygn. akt III AUa 123/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 listopada 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Beata Górską (spr.)
Sędziowie:	SSA Jolanta Hawryszko SSO del. Gabriela Horodnicka - Stelmaszczuk
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu w dniu 10 listopada 2016 r. w Szczecinie

sprawy T. K.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział Regionalny w S.

o ustalenie obowiązku ubezpieczenia społecznego

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 10 grudnia 2015 r. sygn. akt VI U 945/15

oddala apelację.

SSO del. Gabriela Horodnicka- SSA Beata Górską SSA Jolanta Hawryszko

Stelmaszczuk

Sygn. akt III AUa 123/16

UZASADNIENIE

Decyzją z 25 sierpnia 2015 r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, stwierdził ustanie ubezpieczenia społecznego rolników w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego oraz ubezpieczenia emerytalno - rentowego dla T. K. od 17 lipca 2015 r., a ponadto ustanie obowiązku opłacania przez T. K. od tej samej daty składek na ubezpieczenie społeczne rolników, powołując się na fakt nabycia przez ubezpieczonego emerytury z ZUS na mocy decyzji ZUS z dnia 16 lipca 2015 r.

W odwołaniu od powyższej decyzji T. K. wskazał, że wprawdzie ZUS wydał decyzję 16 lipca 2015r., to jednak przyznał mu prawo do emerytury od daty wcześniejszej, bo od 1 kwietnia 2015r. Oznacza to, że w okresie od 1 kwietnia 2015 r.

do 16 lipca 2015 r. był ubezpieczony podwójnie – w ZUS i KRUS, co jego zdaniem jest niedopuszczalne. Dodatkowo wniósł o zwrot zapłaconych przez niego składek na ubezpieczenie społeczne rolników za wskazany wyżej okres w łącznej kwocie 321 złotych.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania, powołując się na treść art. 3a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity: Dz.U. z 2015 r. poz. 704 ze zm.). Podniósł, że uzyskanie przez skarżącego emerytury z ZUS nie spowodowało automatycznego wyłączenia go z ubezpieczenia społecznego rolników od dnia nabycia tego prawa, lecz dopiero od dnia następującego po dniu, w którym została wydana decyzja o przyznaniu świadczenia. Na poparcie swojego poglądu odwołał się do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 26 maja 1999r., wydanego w sprawie o sygn. akt II UKN 672/98.

Wyrokiem z 10 grudnia 2015 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję i stwierdził ustanie ubezpieczenia społecznego rolników w zakresie ubezpieczeń wypadkowego, chorobowego, macierzyńskiego i emerytalno-rentowego dla T. K. poczynając od dnia 1 kwietnia 2015r., a ponadto stwierdził ustanie od dnia 1 kwietnia 2015 r. obowiązku opłacania przez T. K. składek na własne ubezpieczenie społeczne rolników (punkt I), oraz przekazał Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego do rozpoznania wniosku ubezpieczonego wniosek z 5 października 2015r. o zwrot kwoty 321 złotych z tytułu nadpłaconych składek na ubezpieczenie społeczne rolników.

Sąd Okręgowy ustalił, że T. K. podlegał nieprzerwanie ubezpieczeniu społecznemu rolników w okresie od 1 października 1991 r., opłacając należne z tego tytułu składki, w tym także składki za I i II kwartał roku 2015. W dniu 16 kwietnia 2015 r. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddziale w S. wniosek o emeryturę, w konsekwencji czego, ten decyzją z 16 lipca 2015 r. przyznał ubezpieczonemu prawo do świadczenia od 1 kwietnia 2015 r., tj. od pierwszego dnia miesiąca, w którym złożono wniosek.

Wskazując na treść art. 7 ust. 1, art. 16 ust. 1 i 3, a także art. 6 pkt 10c ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników Sąd Okręgowy uznał odwołanie za nieuzasadnione. Podkreślił, że w niniejszej sprawie, spór miał charakter prawny i dotyczył daty ustania podlegania przez T. K. ubezpieczeniu społecznemu rolników w związku z uzyskaniem prawa do emerytury z ZUS.

Sąd Okręgowy podniósł, że art. 3a ust. 4 ustawy stanowi, iż jeżeli złożony został wniosek o rentę lub emeryturę, obowiązek ubezpieczenia ustaje od dnia następującego po dniu, w którym wydana została decyzja o przyznaniu świadczenia, jednak nie wcześniej niż od dnia, w którym ubezpieczony nabył to prawo. Wbrew jednak twierdzeniom organu rentowego, przepis ten w ocenie Sądu pierwszej instancji, nie miał zastosowania w niniejszej sprawie. Skoro bowiem T. K. od 1 kwietnia 2015 roku nabył prawo do emerytury, będącej „świadczeniem z ubezpieczeń społecznych”, nie mógł w tym samym czasie podlegać obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu rolników, bez względu na datę wydania decyzji ustalającej mu prawo do emerytury powszechnej. W ocenie Sądu pierwszej instancji, w rozpatrywanej sprawie pojęcie „ustalone prawo do emerytury” w rozumieniu art. 7 ust. 1 i art. 16 ust. 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników obejmuje także sytuację, w której prawo do emerytury zostało ustalone decyzją organu emerytalnego (Zakładu Ubezpieczeń Społecznych) z mocą wsteczną. Na poparcie swojego stanowiska, Sąd Okręgowy przytoczył orzecznictwo Sądu Najwyższego, w tym wyroki z 23 kwietnia 2008 r., III UK 128/07, OSNP 2009/15-16/208, z 14 stycznia 2000 r., II UKN 313/99, OSNP 2001/10/358, a także z wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 27 lutego 2014 roku, III AUa 691/13. Sąd pierwszej instancji podkreślił, że taka argumentacja pozostaje spójna z treścią przepisu z art. 100 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, który stanowi, że prawo do świadczeń określonych w ustawie powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa. Decyzja organu rentowego stwierdzająca powstanie takiego prawa ma zatem jedynie charakter deklaracyjny, gdyż momentem decydującym dla ustalenia obowiązku ubezpieczenia jest nabycie prawa a nie wydania decyzji. Równocześnie brak jest podstawy prawnej do jednoczesnego podlegania ubezpieczeniom rolniczym i pobierania emerytury.

W ocenie Sądu Okręgowego, przepisy art. 3a ust. 1 i 4 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, odnoszą się wyłącznie do osób podlegających ubezpieczeniu społecznemu rolników, co w rozpoznawanej sprawie nie miało miejsca. Niesporne było, że T. K. nabył prawo do emerytury z powszechnego systemu emerytalnego, a nie z systemu ubezpieczeń społecznych rolników. Sąd pierwszej instancji podkreślił, że nie można przyjąć, że celem ustawodawcy było objęcie osób znajdujących się w sytuacji odwołującego się, który nabył prawo do emerytury z powszechnego systemu, ubezpieczeniem społecznym rolników i obowiązkiem opłacania składek na to ubezpieczenie.

Stosownie do treści przepisu art. 477¹⁰ § 2 k.p.c., w zw. z art. 476 § 2 i 3 k.p.c. Sąd Okręgowy przekazał wniosek T. K. o zwrot nadpłaconych składek, złożony dopiero w odwołaniu od zaskarżonej decyzji Prezesowi KRUS do rozpoznania poprzez wydanie decyzji.

Z powyższym rozstrzygnięciem w całości nie zgodził się organ rentowy. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie prawa materialnego polegające na niezastosowaniu art. 3a ust. 1 – 4 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników przez uznanie, że w niniejszej sprawie przepis ten nie znajdzie zastosowania, bowiem odnosi się on wyłącznie do osób podlegającym ubezpieczeniu społecznemu rolników, w sytuacji gdy przepis ten nie zawiera zastrzeżenia, że nie ma on zastosowania do osób których ubezpieczenie ustaje w związku z nabyciem prawa do emerytury bądź renty z ZUS, a z literalnego brzmienia tego przepisu, zwłaszcza w ust. 4 wyraźnie wynika, że w przypadku, gdy został złożony wniosek o rentę lub emeryturę, obowiązek ubezpieczenia ustaje od dnia następującego po dniu, w którym wydana została decyzja o przyznaniu świadczenia, jednak nie wcześniej niż od dnia, w którym ubezpieczony nabył to prawo.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje

Apelacja organu rentowego nie zasługiwała na uwzględnienie. Kontrola instancyjna zaskarżonego wyroku doprowadziła Sąd Odwoławczy do wniosku, że Sąd pierwszej instancji przeprowadził pełne i wyczerpujące postępowanie dowodowe, wyjaśniając w jego toku wszelkie sporne kwestie, mające znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. Poczynione przez Sąd Okręgowy ustalenia faktyczne, jak i rozważania prawne Sąd Apelacyjny przyjął w całości za własne, nie widząc w związku z tym konieczności ponownego ich szczegółowego przytaczania (wyroki SN z 5 listopada 1998 r. I PKN 339/98, OSNAPiUS 1999/24 poz. 776, z 22 lutego 2010 r. I UK 233/09, Lex nr 585720).

Na wstępie Sąd Apelacyjny zaznacza, że spór w niniejszej sprawie sprowadzał się w istocie do ustalenia daty ustania ubezpieczenia społecznego rolników oraz obowiązku opłacenia składek przez T. K..

Jak słusznie wskazał Sąd pierwszej instancji, zgodnie z treścią przepisów z art. 7 ust. 1 i art. 16 ust. 1 i 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, rolnik, którego gospodarstwo obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego lub dział specjalny oraz domownik takiego rolnika podlegają ubezpieczeniu wypadkowemu, chorobowemu i macierzyńskiemu oraz ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu z mocy ustawy, jeżeli nie podlegają innemu ubezpieczeniu społecznemu lub nie mają ustalonego prawa do emerytury lub renty albo nie mają ustalonego prawa do świadczeń z ubezpieczeń społecznych. Z kolei przepis z art. 6 pkt 10c tej ustawy stanowi, że przez ustalone prawo do emerytury lub renty rozumie się ustalone prawo do emerytury lub renty z ubezpieczenia albo ustalone prawo do emerytury lub renty na podstawie przepisów emerytalnych lub innych przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym, a także ustalone prawo do zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego, przyznanego na podstawie przepisów o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu oraz świadczenia o charakterze rentowym z instytucji zagranicznej albo też ustalone prawo do emerytury pomostowej lub do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego.

W kontekście powyższego, niespornym pozostawało, że ubezpieczony na podstawie decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z 16 lipca 2015 r. uzyskał prawo do świadczenia emerytalnego na gruncie ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Prawo to ustalono od 1 kwietnia 2015 r., tj. od miesiąca złożenia wniosku, gdyż zgodnie z art. 100 ust. 1 tej ustawy, prawo do świadczeń powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do jego nabycia. Przy tym świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym ogłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu (art. 129 ust. 1). Zatem skoro ubezpieczony z wnioskiem o

emeryturę wystąpił w kwietniu 2015 r., prawo do jej otrzymywania nie mogło powstać wcześniej niż 1 kwietnia 2015 r. Z tym też dniem nastąpiło ustalenie prawa do świadczenia, a w konsekwencji ustał obowiązek opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników. W kontekście powyższego, należy mieć na uwadze, że literalne brzmienie przepisów ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników wskazuje na datę „ustalenia prawa” do świadczenia. Trafnie więc argumentował Sąd pierwszej instancji, że pojęcie „ustalone prawo do emerytury” w rozumieniu art. 7 ust. 1 i art. 16 ust. 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników obejmuje także sytuację, w której prawo do emerytury zostało ustalone decyzją organu emerytalnego (Zakładu Ubezpieczeń Społecznych) z mocą wsteczną. Takie stanowisko od wielu lat ugruntowane jest w orzecznictwie Sądu Najwyższego, a także Sądów Apelacyjnych, oraz wyraźnie wynika z wykładni językowej i celowościowej przytoczonych przepisów (por. uzasadnienie wyroku SN z 23 kwietnia 2008 r., III UK 128/07, wyroku z 14 stycznia 2000 r., II UKN 313/99, wyroku SA w Szczecinie z 27 lutego 2014 roku, III AUa 691/13, wyroku SA w Rzeszowie 29 stycznia 2015 r. III AUa 613/14)

Z powyższego wynika, że dla ustalenia obowiązku ubezpieczenia decydującym momentem jest nabycie prawa do świadczenia, a nie data wydania decyzji przez właściwy organ. Decyzje te mają bowiem charakter deklaratoryjny i jedynie stwierdzają istniejący stan rzeczy. W konsekwencji brak jest podstaw do jednoczesnego podlegania ubezpieczeniom rolniczym i pobierania emerytury, a do takiej sytuacji prowadziłoby uwzględnienie argumentacji organu rentowego. Co więcej byłoby to sprzeczne z powszechnie obowiązującymi przepisami z art. 7 ust. 1 i art. 16 ust. 1 i 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników a contrario. Nie można zarazem podzielić stanowiska, jakoby w niniejszej sprawie zastosowanie znalazł art. 3a ust. 1-4 powyższej ustawy. Celem tego przepisu jest bowiem umożliwienie osobom, których obowiązek ubezpieczenia rolniczego ustał, a które chcą skorzystać z dobrowolnego ubezpieczenia, kontynuowania tego ubezpieczenia nieprzerwanie i, wbrew argumentacji organu rentowego, odnosi się wyłącznie do świadczeń nabywanych w systemie rolniczym (por. wyrok SN z 2 czerwca 2010 r. I UK 39/2010, wyrok SA w Białymstoku z 10 października 2012 r. III AUa 499/12). Dodatkowo Sąd nie podzielił argumentacji skarżącego, że ubezpieczenie rolnicze winno ustać najwcześniej od 2 kwietnia 2015 r. Skoro bowiem 1 kwietnia 2015 r. istniało ustalone prawo do emerytury z FUS, to siłą rzeczy tego dnia nie mógł dalej istnieć obowiązek opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników.

Mając na uwadze powyższe rozważania, Sąd Apelacyjny uznał, że Sąd pierwszej instancji prawidłowo orzekł o ustaniu ubezpieczenia społecznego rolników T. K. poczynając od 1 kwietnia 2015 r. tj. od daty przyznania świadczenia decyzją ZUS. Na marginesie Sąd Odwoławczy zaznacza, że choć pełnomocnik organu rentowego zaskarżył wyrok w całości, to nie przedstawił zarzutów względem punktu II wyroku, w którym Sąd pierwszej instancji przekazał organowi rentowemu nowe żądanie ubezpieczonego. Zarzutów takich nie sformułowano także w treści apelacji, zaś w kontekście tego o co wnosil skarżący, nie sposób było uznać, że w jakimkolwiek zakresie kwestionował rozstrzygnięcie w powyższym punkcie zawarte.

Mając na względzie wyżej dokonaną ocenę prawną, Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację organu rentowego.

del.SSO Gabriela Horodnicka -Stelmaszczuk SSA Beata Górka SSA Jolanta Hawryszko